

Obsah

Predhovor	7
Ján Doruľa: Jazyková situácia na Slovensku v čase vzniku kamaldulského prekladu Biblie	10
Elena Krasnovská: O jazyku žalmov v Blossiovom preklade a v kamaldulskom preklade Biblie	19
Vladimír Gregor: Latinské exegetické marginálie v kamaldulskej Biblii	34
Peter Žeňuch: K otázkam prekladu žalmov kamaldulskej Biblie a kalvínskeho žaltára z roku 1752	41
Jana Skladaná: Kamaldulský latinsko-slovenský slovník z roku 1763	53
Viliam Judák: Pôsobenie kamaldulov na území Slovenska ...	71
Jozef Vozár: Archívy kamaldulských kláštorov zo Slovenska v Budapešti	84
Eva Frimmová: Žalmy v slovenskej renesančnej a humanistickej poézii	94
Danuta Bieńkowska: Renesansowy charakter przekładów Biblii J. J. Wujka (na materiale Psalterza)	107
Roza Tuguševová: O jazyku ruského žaltára z roku 1753	117
Ján Sabol: Z problematiky znakovosti biblického textu	123
Ján Zemánek: O niektorých problémoch prekladania Starej zmluvy do slovenčiny	135
Jozef Pavlovič: O niektorých problémoch prekladania textu Nového zákona	152
Ema Krošláková: Frazeologizmy v slovenských prekladoch biblických textov	162

Juraj Chovan-Rehák: K niektorým otázkam jazykovej stránky Biblie	183
Anton Seměš: Problémy prekladania Svätého písma do slovenčiny	187
Ján Ďurica: Žalmy - modlitbové kompendium Písma	189
Zuzana Vašková: Žena v štýle biblickej reči (Oslovenie ženy v Písme svätom, so zameraním na 4 evanjeliá Nového zákona)	198
Imrich Vaško: Biblickým jazykom básnikov	210
Лев Н. Смирнов: Из истории перевода Библии на русский язык	220
Алена Яскевич: Пераклады Святога Пісання на беларускую мову	232
Ján Debnár: História prekladu a vydania prvého svätovojtejského Svätého písma	247

Autori príspevkov v abecednom poradí

Doc. hab. **Damuta Biěnkowska**, Uniwersytet Łódź

PhDr. **Ján Debnár**

Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity

Univ. prof. PhDr. **Ján Doruča**, DrSc.

Slavistický kabinet SAV Bratislava

ThLic. **Ján Ďurica** SJ

Rímskokatolícky farský úrad Banák Bystrica - Radvaň

PhDr. **Eva Frimmová**, CSc.

Historický ústav SAV Bratislava

Vladmír Gregor

Slavistický kabinet SAV Bratislava

PhDr. **Juraj Chovan-Rehák**, CSc.

Matica slovenská Martin

Doc. **Alena Jaskevičová**, CSc.

Bieloruská akadémia vied Minsk

Doc. ThDr. **Viliam Judák**

Kňazský seminár sv. Gorazda Nitra

PhDr. **Elena Krasnovská**, CSc.

Slavistický kabinet SAV Bratislava

Doc. PhDr. **Ema Kročáková**, CSc.

Univerzita Konštantína Filozofa Nitra

Doc. PhDr. **Jozef Pavlovík**, CSc.

Gréckokatolícka bohoslovecká fakulta

Prešovskej univerzity

Univ. prof. PhDr. **Ján Saboľ**, DrSc.

Filozofická fakulta Prešovskej univerzity

Anton Seměš, historik, Bratislava

PhDr. **Jana Skladaná**, CSc.

Jazykovedný ústav E. Štúra SAV Bratislava

Lev N. Smirnov, DrSc.

Inštitút slavistického jazykovedenia i balkanistiky

Ruskej akadémie vied Moskva

Doc. **Roza Tugulevová**, CSc.

Sanktpeteburská štátna univerzita

Doc. PhDr. **Imrich Vaško**, CSc.

Filozofická fakulta Prešovskej univerzity

Mgr. Zuzana Vašková, prekladateľka, Prešov

PhDr. **Juzel Vozár**, DrSc.

Historický ústav SAV Bratislava

ThDr. **Ján Zemánek**, ev. a. v. farár Turá Lúka

Mgr. Peter Žeňuch

Slavistický kabinet SAV Bratislava

Predhovor

V tomto zborníku sa uverejňujú príspevky, ktoré odzneli na medzinárodnej vedeckej konferencii *O jazyku Biblie a o jej prekladaní do slovenčiny a do iných slovanských jazykov* 21.-26. októbra 1996 v Martine. Väčšina príspevkov bola prednesená ako vstupné slovo do rozpravy „pri okrúhlym stole.“ Odznelo veľa príspevkov reagujúcich na prednesené referáty aj na ďalšie spontánne príspevky v rozprave, takže konferencia mala v celom svojom priebehu charakter živšej výmeny názorov. Prerokovala sa totiž tematika súvisiaca s biblickými textami, o ktorej sa na Slovensku hovorilo prvýkrát po takmer polstoročnej prestávke, a to zo širšieho interdisciplinárneho pohľadu. Svoj vklad do rokovania konferencie vniesli jazykovedci, historici, literárni vedci a katolícki aj protestantskí teológovia. Všetci sa vo svojich vystúpeniach opierali o výsledky vlastných výskumov, o štúdium odbornej literatúry i o svoje presvedčenie a vnímanie biblických textov.

Bola to konfrontácia o texte, o biblických textoch. Potreba jej usporiadania súvisí s prípravnými prácami na vydani rukopisu prvého slovenského prekladu celej Biblie, tzv. *kamaldulskej Biblie* z 18. storočia. Vydanie tejto Biblie je jednou z prvých úloh novozriadeného Slavistického kabinetu Slovenskej akadémie vied. Pripravuje sa faksimilné vydanie celého rukopisu s príslušnou komentárovou časťou obsahujúcou nielen textologické poznámky k rukopisu, ale aj výklady o jazyku prekladu a o jeho zaradení do slovenského jazykovo-historického vývinu. Podľa predbežných dohovorov očakávame, že vydanie tejto Biblie bude súčasťou renomovanej edície *Biblia Slavica* vychádzajúcej v Nemeckej spolkovej republike. Na základe osobitej dohody o spolupráci sa na príprave vydania kamaldulskej Biblie významne zúčastňuje Matica slovenská, ktorá utvorila dôstojný rámec

aj spomínanej konferencii o jazyku Biblie, bola jej aktívnou a žičlivou spoluorganizátorkou.

K spôsobu vydania príspevkov tohto zborníka treba uviesť, že v redakčnej úprave písania slov, výrazov a spojení súvisiacich s náboženskou tematikou sme sa pridržali zásad uplatňovaných v normatívnych príručkách slovenského jazyka, hoci sa v nich daná problematika nerieši v potrebnom rozsahu, ba v jednotlivostiach nepredkladajú tieto príručky jednotné riešenia (Pravidlá slovenského pravopisu 1991, 58: *Duch Svätý*, Krátky slovník slovenského jazyka 1989, 92: *Duch svätý*). Nejednotné sú aj rozličné vydania náboženskej literatúry a náboženských textov, aj prekladov Biblie, ako na to upozorňuje aj J. Pavlovič vo svojom príspevku. Rozdiely sú aj medzi jednotlivými vydania Biblie v Spolku sv. Vojtecha, od ktorých je zas v mnohom odlišný spôsob písania v rímskom vydaní slovenského prekladu Biblie (1995). Ďalšie osobitosti prináša ekumenický preklad *Novej zmluvy a Žalmoz* roku 1995. V tomto preklade (v biblickom texte i v sprievodnom slove a vysvetlivkách) sú viaceré zjavné jazykové neslovenskosti, ktoré sú krokom späť v úsilí o hľadanie najvhodnejšieho vyjadrenia v slovenskom jazyku. Možno tu spomenúť napríklad sloveso *žžniť* (Jn 4, 13-15), podobu miestneho názvu *Tesaloniki* (*tesalonický, Tesaloničania, do Tesaloník, v Tesalonikách* - s. 380-381), ktorá sa má zrejme priblížiť dnešnej gréckej podobe, hoci v našej tradícii je už od cyrilometodských čias vžitá podoba *Solún*. V úvodnom texte k *I Kor* sa používa nespisovné slovo *vysporiadať sa* a nájde sa celý rad ďalších podobných osobitostí.

Je najvyšší čas, aby sa zástupcovia cirkví na Slovensku zišli s ďalšími zainteresovanými odborníkmi na spoločnom seminári a našli zhodné riešenie základných terminologických a pravopisných problémov najmä v tých bodoch, kde sa nepredpokladajú zásadne odlišné názory v otázkach dotýkajúcich sa rešpektovania základných zákonitostí slovenského jazyka a základných pravopisných princípov.

Záverom si pokladám za milú povinnosť poďakovať Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky za príspevok zo štátneho fondu kultúry *Pro Slovakia* a Matici slovenskej za podporu z prostriedkov svojho grantového systému. Tieto príspevky umožňujú Slavistickému kabinetu SAV plniť úlohy súvisiace s prípravou vedeckého vydania rukopisu kamaldulskej Biblie, umožnili usporiadať medzinárodnú vedeckú konferenciu o jazyku Biblie a nakoniec aj vydať tento zborník.

Univ. prof. PhDr. Ján Doruľa, DrSc.
riaditeľ Slavistického kabinetu SAV